

Прошлост садашњости

Кључни проблем ДС-а у првом периоду након његовог формирања било је политичко ситуирање унутар тадашње политичке сцене, којом је доминирала оштра поларизација између Милошевићевог СПС-а и Драшковићевог СПО-а, а касније ДЕПОС-а. Иако се повремено клатио између једних и других, ДС, заправо, није ни могао ни хтео да се приклони једном од ова два љуто завађена блока (премда је, генерално, свакако био ближи оном опозиционом), а истовремено је – све тамо до студентских протеста и коалиције "Заједно" – био сувише слаб да се профилише као самостални и моћан политички фактор, релевантна политичка снага и стожер опозиционог окупљања. (Отприлике као ДСС данас.) То је тек крајем деценије пошло за руком Зорану Ђинђићу, и то, делимично, захваљујући исправној одлуци да бојкотује изборе 1997, али, пре свега, због политички опортуне, али морално дискутабилне Ђинђићеве одлуке да у сукобу између Запада и Милошевића заигра у потпуности на карту Запада и да, након Драшковићевог и Шешељевог уласка у владу, у 1998/9. постане стуб антимилошевићевске коалиције и постпетооктобарске власти. Тако је, суштински супротно свом изворном грађанско-национално-демократском темељу, практично кроз читаву прву деценију новог миленијума ДС представљао један пол српске политичке сцене, и такорећи њен политички екстрем. Све док, кроз стварање ЛДП-а, из себе није породило, илити, у оптимистичнијој интерпретацији, од себе одбацио тај екстремистички елемент.

Други проблем ДС-а било је то што је он настао као једна изразито "интелектуалистичка" странка, са много "стратега", "генерала" и "мислилаца", а премало партијских оперативаца и водоноша. То је посебно било карактеристично за период Мићуновићевог руковођења странком. Стога је Ђинђић, након што је преузео кормило, уложио много енергије да би од онога што је он понекад иронично називао "дебатни клуб" направио ефикасну и модерну политичку странку, која функционише по моделу капиталистичког предузећа. То му је на крају и пошло за руком, али је, по општем мишљењу, у томе претерао. Наиме, Ђинђић јесте успео од ДС-а да створи, за српске појмове, невероватно ефикасну организацију, али су се у том процесу прилично изгубиле и интелектуална супстанца и колико-толико препознатљива идеолошка нит. Тако је од странке професора и интелектуалаца настала странка прагматичних менаџера и јапија,

без много чврстих уверења, али углавном спретних и способних да реализују сопствене циљеве, а онда, посредно, допринесу и организацији којој припадају. У сваком случају, могло би се рећи да ДС-у, након двадесет година, данас недостаје управо оно чега је у почетку било и превише. И обрнуто.

Коначно, ДС је на српском политичком небу препознатљив и по периодичним сменама лидера. Далеко од тога да су ове смене биле баш редовна и сасвим нормална ствар, и увек су, заправо, биле праћене већим или мањим ломовима и расцепима. Али, као прво, у другим странкама практично није било ничег сличног. И друго, без обзира на размере губитка, странка је опстајала, брзо се опорављала и касније бивала још јача. Симпатизери ће тај феномен вероватно поетски назвати "демократским фениксом", док ће противници пре имати асоцијацију на хидру или неко слично митско чудовиште. Али се заиста мора констатовати веома необичан животни пут ове странке из које су, још пре оснивачке скупштине, иступили оснивачи Никола Милошевић, Коста Чавошки и Александар Петровић. А убрзо и Војислав Коштуница са великом и респектабилном групом присталица. И Драгољуб Мићуновић (1994). И Слободан Вуксановић (2000.) и Чедомир Јовановић (2005). А она расла и постајала све утицајнија.

Будућност и искушена

Проблем данашњег ДС-а јесте то што је, помало парадоксално, „успео исувише“. Односно, што је толико је нарастао и, што институционално, што ванинституционално, преузео толико моћи да помало подсећа на некадашњи Савез комуниста, а по идеолошкој ширини и неодређености личи на некадашњи ССРН. То је, делом, у вези са њиховом величином, а делом са поменутом идеолошком незаинтересованошћу и расплинутошћу, због чега се ДС данас идеолошки најтачније може дефинисати само као "оно између ЛДП-а и ДСС-а". То можда и није тако лоша позиција када сте у опозицији и придобијате присталице и лево и десно. Али је проблем када сте на власти и треба да водите једну колико-толико конзистентну политику. Зато је политика ДС, па онда и актуелне владе којој ДС стоји на челу, данас толико нејасна и конфузна, а што се понекад – погрешно – тумачи као њихова „вештина“ и „лукавство“. У страху су, као и у мржњи, понекад (пре)велике очи. Тако се чак и сукоб на линији Јеремић – Шутановац у делу опозиционе јавности тумачи само као "лукава игра" Бориса Тадића и ДС, што је скоро исто толико уверљиво колико и „аналогна“ теорија, по којој су се „кум Воја“ и „кум Тома“ све лепо договорили и само фингирају међусобни сукоб, не би ли преварили демократе, бираче и међународну заједницу. Но, као што је већ више пута констатовано, власт је најбољи партијски цемент тако да се демократски "кумови" вероватно неће почупати тако брзо и темељно као што су то учинили радикалски. Али нема никакве сумње да ће тај дан доћи. И то одмах по првом силаску са власти.

Најнепосреднији изазов ДС-а у наредном периоду биће однос између "центра" и периферије, односно страначке централе и председничког окружења, на једној, и снажних, увелико осамостаљених, локалних и регионалних страначких филијала – посебно у Београду и Војводини – на другој страни. Тако имамо увелико парадоксалну ситуацију да Борис Тадић малтене има већу и неограниченију власт у држави него у сопственој странци. Но, као што рекох, релативно слаба централна власт и моћне регионалне и интересне структуре чине на неки начин већ део традиције ДС-а, тако да ће Тадић у својој очитој намери да мало притегне страначке редове имати доста отпора, и требало би најозбиљније рачунати на могућност нових страначких расцепа. Додуше, рејтинг његових потенцијалних страначких изазивача (Пајтић, Шутановац, Ђилас...) сувише је и безнадежно низак, тако да још задуго, барем што се ДС-а тиче и барем док се и он и странка налазе ту где се налазе, Борис Тадић неће имати реалну алтернативу на месту партијског лидера. Што не значи да неће бити покушаја и претендената.

Ипак, структурно највећи проблем ДС-а, не рачунајући корупцију, јесте распрострањено уверење, односно осећај да су "већ десет година на власти", што неминовно доводи до засићења бирачког тела и што их аутоматски у очима грађана чини одговорним за све лоше ствари које су нам се у међувремену догодиле. Наравно, и обрнуто. Зато ће за демократе у наредним кампањама од животног значаја бити да убеди грађане како им је боље него што јесте. А то им, најблаже речено, неће бити једноставан задатак. Тим пре што је са распадом радикала и акутном трансформацијом напредњака нестао главни и највећи разлог због којег су људи током протекле деценије гласали за ДС. Не може се, додуше, рећи да су у радикалском расцепу демократе играле пресудну улогу, али свакако су му се радовали и подстицали га. А могло би испасти да су заправо створили сопственог „гробара“, тј. неког подједнако „прагматичног“, бескрупулозног и идеолошки неодређеног као што су и они били. Али – за разлику од њих – „новог“. И оног који, како то немилосрдно истичу и истицаће непрестано напредњачки слогани, „једини може да победи ДС“.

Помало је комично ових дана слушати како се демократе, приватно и јавно, жале на „голи маркетинг“, „недефинисаност“ и „недостатак политике“ код напредњака. Није да у томе нема истине – има итекако – већ што се још једном показује да се, барем у политици, на крају најчешће гине од сопственог оружја. Гледано овако са стране, мора се констатовати да би у таквом исходу било подоста правде – али за Србију мало, или нимало утехе.